

Asia: VN/24783/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Pariisin pöytäkirjan täydentämisestä Suomen tasavallan hallituksen sekä Naton operaatioportaan johtoesikunnan ja Naton transformaatiojohtoportaan johtoesikunnan välillä tehdystä sopimuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: VN/24783/2025

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) kiittää mahdollisuudesta lausua Pariisin pöytäkirjan täydentämistä koskevan Supplementary Agreement -sopimuksen voimaansaamaa koskevasta hallituksen esityksestä.

Täydentävä sopimus (SA-sopimus) koskee Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien ja niiden joukkojen asemaa Suomessa. Pariisin pöytäkirjan määräyksiä tarkentavien ja laajentavien määräysten lisäksi SA-sopimukseen sisältyy kokonaan uusia määräyksiä esimerkiksi tilojen ja kiinteistöjen käytöstä, luvista, sopimustoimittajista, koulutuksesta, ja televiestinnästä sekä korkea-arvoisen henkilöstön vapauksista ja erioikeuksista. SA-sopimuksella mahdollistetaan Naton kansainvälisten sotilasesikuntien ja -organisaatioiden tehokas toiminta. SA-sopimus soveltuu yleisesti kaikkiin niihin Suomessa toimiviin Naton sotilasesikuntiin ja muihin sotilasorganisaatioihin, kuten Naton osaamiskeskuksiin, joihin sovelletaan Pariisin pöytäkirjaa. Suomen ja Naton välisessä yhteistyössä pyritään mahdollisimman sujuviin käytäntöihin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on ollut mukana SA-sopimuksen neuvotteluissa ja valmistelemaan hallituksen esitystä asiasta. TEM:n lausuu oman hallinnonalan kannalta ehdotuksista ja SA-sopimuksen velvoitteista, joihin TEM:llä ei ole sisällön puolesta lisää lausuttavaa.

Lainsäädäntömuutokset

Sujuvia käytäntöjä tukee osaltaan Suomeen saapuvien SA-sopimuksen mukaisten henkilöryhmien maahanpääsyn helpottaminen. Sopimuksen 9 artiklan 1 kohdassa maahantuloon ja maassa oleskeluun oikeuttavista luvista vapautettujen henkilöryhmien kattavuus on verrattain laaja. Vapautus koskee sotilaallisten ja siviilijoukkojen lisäksi myös sopimustoimittajia ja heidän huollettaviaan. Sopimuksella vapautettavien henkilöiden määrää, tilanteita ja kansalaisuuksia on vaikea ennakoida, mikä korostaa luvista vapauttavan sitoumuksen merkitystä. Sopimuksen 9 artiklan 1 alakohdan mukaan ei-suomalaiset jäsenet ja heidän huollettavansa vapautetaan oleskelulupavaatimuksista ja huollettavat vapautetaan lisäksi velvollisuudesta hakea työntekoon oikeuttavaa oleskelulupaa. Lisäksi 13 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan sopimustoimittajien työntekijät vapautetaan velvollisuudesta hakea työntekoon oikeuttavaa oleskelulupaa.

Nämä artikkelit vaativat muutoksia ulkomaalaislakiin sekä laillisen oleskelun että työnteko-oikeuden osalta. Sääntely kuuluu oleskeluoikeuden osalta sisäministeriön hallinnon alaan ja työnteko-oikeuden osalta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alaan. Nämä lakimuutokset on valmisteltu ministeriöiden kesken yhteistyössä.

Lisäksi sopimuksen johdosta TEM:n hallinnonalalla lainsäädännön muutostarve liittyy myös maa-aseamista ja eräistä tutkista annettuun lakiin (96/2023). Sopimuksen artiklan 25 mukaan edellä mainittuja esikuntia koskevat vastaavat poikkeukset kuin Suomen puolustusvoimia, mikä mahdollistaa näiden tehokkaan toiminnan. Sopimuksen 25 artikla edellyttää muutoksia maa-aseamista ja eräistä tutkista annettuun lakiin sen osalta, miten kansainvälisten sotilasesikuntien harjoittamaa maa-aseama- tai tutkatoimintaa säännellään. Tässä yhteydessä on katsottu tarkoituksenmukaisesti huomioida myös Pohjois-Atlantin liiton sopimuksen ja sen jäsenvaltioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen (NATO SOFA) sekä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välillä puolustusyhteistyöstä tehdyn sopimuksen (DCA) aiheuttamat vastaavat muutostarpeet maa-aseamista ja eräistä tutkista annettuun lakiin. Lakimuutokset on esityksessä huomioitu asianmukaisella tavalla.

Paikalta palkattavat työntekijät ja vapautus siviilipalveluksesta

Työelämän kannalta SA-sopimuksen 12 artiklan 2 kohta koskee niin sanottuja ”paikalta palkattuja” työntekijöitä ja heidän työehtojen määräytymistä. Sopimuksen mukaan liittokunnan esikunnalla on mahdollisuus ottaa palvelukseensa sopimuksen 1 artiklan 16 kohdassa määriteltyä paikalta palkattua henkilöstöä samoilla edellytyksillä kuin kaikki työnantajat Suomen lainsäädännön mukaan.

Paikalta palkattuihin sovelletaan Pariisin pöytäkirjan ja SA-sopimuksen mukaisesti Suomen työeläinsäädäntöä. Työsuojeluviranomaisen valvontaa kuten muidenkin viranomaisten valvontaa

rajoittaa liittokunnan tilojen loukkaamattomuus (5 artikla). Suomen viranomaiset voivat tehdä tarkastuksia vain liittokunnan esikunnan hyväksynnän puitteissa liittokunnan esikunnan tiloissa.

Lisäksi 12 artiklan 3 kohdassa on määräys siitä, että liittokunnan komentorakenteen esikunnan pyynnöstä Suomen tulee myöntää vapautus Suomen asepalveluksesta, siviilipalveluksesta ja vastaavasta palveluksesta artiklan 1 kohdassa tarkoitetulle siviilihenkilöstölle, jotka ovat Suomen kansalaisia, esikunnan kanssa tekemiensä työsopimusten ajaksi. Siviilipalveluksen osalta noudatetaan pitkälti asepalveluksen linjauksia. TEM:ssä on käynnissä siviilipalveluslain muutos, jonka yhteydessä selkeytetään tätä asiaa lähinnä teknisesti.

Sopimustoimittajat

SA-sopimuksen 13 artikla koskee sopimustoimittajia ja niiden työntekijöitä. Liittokunnan esikunta voi päättää hankinnoista itsenäisesti. Natolla omat kilpailutussäännöt, hankintamenettelyt. Suomen hankintalainsäädäntöä ei sovelleta. Liittokunnan esikunta voi hankkia palveluja, mukaan lukien teknisten asiantuntijoiden tai muiden asiantuntijoiden erikoispalvelut, velvoiteoikeuden mukaisilla hankintasopimuksilla (kaupalliset hankintasopimukset), joko itse tai yrityksen tai edustajan kanssa tehdyllä hankintasopimuksella. Suomeen lähetettyjen sopimustoimittajien työntekijöihin sovellettaisiin lakia työntekijöiden lähettämisestä (447/2016), jonka mukaan Suomessa tehtävän työn ajalta määräytyvät työehdot, jos ne ovat lähetetyille työntekijälle edullisemmat kuin mitä hänen työsuhteessaan muutoin sovellettaisiin.

Suomen lainsäädäntöä toimiluvista ja rekisteröinnistä ei sovelleta ulkomaisiin sopimustoimittajiin, jotka tuottavat palveluja esikunnalle.

Tuotteet

Pariisin pöytäkirjassa on otettu lähtökohdaksi, että ulkomaalaisten joukkojen tavarat pysyvät joukkojen hallussa. SA-sopimukseen on sisällytetty edellytykset, joiden mukaan ulkomaalaiset joukot voivat luovuttaa tuotteita Suomessa. Lähtökohtana on ollut Suomen lainsäädännön ja vaatimusten soveltaminen.

Turvallisuusvaatimukset

TEM:n kannalta myös merkityksellisiä ovat turvallisuutta, tuoteturvallisuutta ja vaarallisia aineita koskevat vaatimukset (ihmisten, ympäristön ja omaisuuden turvallisuus). Monet asioista ovat läpileikkaavia ja koskevat useita viranomaisille. Näitä asioita on käsitelty hallituksen

esitysluonnoksessa huomioiden aikaisemmin hyväksytyt sopimuksen ja periaatteet, joita noudatetaan myös SA-sopimuksen toimeenpanon yhteydessä osana Nato-sääntelyn kokonaisuutta.

Hjelt Jan
Työ- ja elinkeinoministeriö

Kantanen Päivi
Työ- ja elinkeinoministeriö